

УДК 001(063):378.4 (Укр)

ББК Ч21ло

С90

*До збірки увійшли матеріали робіт (тези доповідей, статті),
надані згідно з вимогами, що були заявлені на конференцію.*

*Роботи друкуються в авторській редакції, мовою оригіналу.
Відповідальність за зміст поданих матеріалів несуть автори.
Претензії до організаторів не приймаються.
При передруку матеріалів посилання обов'язкове.*

Сучасна освіта і наука в Україні. Традиції та інновації [Текст]: Матеріали XX Всеукраїнської з міжнародною участю науково-практичної заочної конференції «Сучасна освіта і наука в Україні. Традиції та інновації» (м. Одеса, 25-26 жовтня 2014 р.) / ГО «Інститут освітньої та молодіжної політики»; Науково-навчальний центр прикладної інформатики НАН України. – Одеса : 2014. – 188 с.

Збірник матеріалів конференції складається з 17 розділів, відповідно до робочих секцій: біологічні науки; географічні науки; економічні науки; енергетика та енергозбереження; журналістика та інформація; історичні науки; культура та мистецтво; медицина та фармація; менеджмент і адміністрування; педагогічні науки; політичні науки; сільське господарство та лісництво; соціологічні науки; технічні науки; фізико-математичні науки; фізичне виховання, спорт і здоров'я людини; філологічні науки.

Матеріали конференції рекомендуються для учнівської та студентської молоді, аспірантів, здобувачів, науковців, викладачів навчальних закладів, практичних працівників та всіх, хто цікавиться питаннями сучасних наукових досліджень.

Комп'ютерна верстка: *Поліна Нємкова*
Відповідальний редактор: *Ксенія Вовк*

УДК 001(063):378.4 (Укр)

© Усі права авторів застережені, 2014

© Інститут освітньої та молодіжної політики, 2014

Підписано до друку 27.10.2014. Формат 60x84/16.

Віддруковано з готового оригінал-макету.

Папір офсетний білий. Друк цифровий. Гарнітура Times New Roman, MetaPro.

Зам. № 12-16. Тираж 100 прим. Ціна договірна. Виходить змішаними мовами.

Віддруковано в поліграфічному центрі «Сору Art», ФОП Москвін А.А.
69095, Запоріжжя, пр. Леніна, 109.

Видання здійснене за експертної підтримки
Науково-навчального центру прикладної інформатики НАН України
03680, Київ-187, просп. Академіка Глушкова, 40.

9. Третяк О.С. Педагогічна система підготовки пенітенціарного персоналу до проведення соціально-виховної роботи / О.С. Третяк // Державна пенітенціарна служба України: історія, сьогодення та перспективи розвитку у світлі міжнародних пенітенціарних стандартів та Концепції державної політики у сфері реформування Державної кримінально - виконавчої служби України затвердженої Указом Президента України від 8 листопада 2012 року N 631 : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 28-29 берез. 2013 р.). – К. : Державна пенітенціарна служба України, 2013. – 620 с.

Сльоза Н.В.

аспірант Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова

САМОСТІЙНА РОБОТА УЧНІВ ТА ЇЇ СТРУКТУРНІ КОМПОНЕНТИ

Потреби сучасного суспільства пов'язані з необхідністю розвитку у школярів самостійності в набутті знань, умінь і навичок з метою більш продуктивного використання їх в діяльності. Подібні протиріччя зумовлюють необхідність в самостійно мислячих і діючих особистостях, ставлять перед наукою завдання розробки нових науково-методичних технологій, спрямованих на розвиток самостійності школярів у процесі їх навчання. У зв'язку з цим ефективною має стати така освіта, яка передбачає поступову самоорганізацію учнем процесу свого навчання. Для цього в структурі його інтелектуального досвіду мають бути сформовані здібності до самостійної роботи, самостійної зміни своїх знань і умінь.

Самостійна робота - багатоаспектна і багатогранна проблема, якою займаються представники різних галузей наук: від класиків світової педагогіки (Я. Коменського, А. Дістервега, П. Каптерєва, Д. Дьюї та ін.) до представників педагогічних шкіл сучасності. Самостійна робота розглядається як необхідний елемент навчання і в загальноосвітніх школах, і в професійних навчальних закладах, її теоретичні та методологічні засади відображено у працях А. Алексюка, Ю. Бабанського, В. Д'яченко, Б. Єсипова, Л. Жарової, І. Лернера, О. Нільсона, П. Підкасистого та ін. Проте, слід відмітити, що достатньо вивченими є лише окремі аспекти самостійної роботи учнів. Подальшого вдосконалення у сучасній методичній літературі потребують теоретичні засади і практичні рекомендації щодо планування та організації різних форм та видів самостійної роботи.

Мета та завдання авторського пошуку полягають у визначенні та обґрунтуванні структурних компонентів самостійної роботи учнів.

Самостійна робота є однією з форм навчальної діяльності учня - діяльності, що спрямована на опанування узагальненими способами пізнавальних дій і саморозвиток в ході вирішення навчальних завдань. Навчальна діяль-

ність має зовнішню структуру, що складається з таких основних компонентів, як мотивація; навчальні завдання; навчальні дії; контроль, що переходить в самоконтроль; оцінка, що переходить у самооцінку. У той же час, будучи по природі інтелектуальною діяльністю, навчальна діяльність характеризується тою ж будовою, що і будь-який інший інтелектуальний акт, а саме: наявністю мотиву, плану (здуму, програми), виконанням (реалізацією) і контролем [3, с. 197].

В. В. Давидов відзначає, що структура навчальної діяльності відповідає загальній структурі діяльності людини та включає в її склад два основних пласта взаємопов'язаних компонентів: 1) потреба – задача; 2) мотиви – дії – засоби – операції [1, с. 155].

Зазначені компоненти навчальної діяльності є характерними і для самостійної роботи учнів. Так, П. І. Підкасистий самостійну пізнавальну діяльність представляє як систему, яка в загальному (глобальному) вигляді включає в себе наступні компоненти: 1) змістовну сторону (знання, які виражені в поняттях чи образах сприйняття та уявлення); 2) оперативну (різноманітні дії, оперування вміннями, прийомами як при зовнішньому, так і при внутрішньому плані дій); 3) результативну сторону (нові знання, способи вирішення; новий соціальний досвід, ідеї, погляди, навички та якості особистості) [5, с. 56].

Сучасний стан дослідження проблеми самостійної роботи учнів дозволяє говорити про п'ять, найбільш істотних її компоненти: мотиваційний, змістовий, організаційно-процесуальний, вольовий та рефлексивний.

Мотиваційний компонент являє собою співвідношення цілей і внутрішньої активності особистості (бажань, потреб, можливостей). Він ґрунтується на потребі, яка стимулює пізнавальну активність учня, його готовність до засвоєння знань, і формується в процесі усвідомлення суперечності між виниклою у процесі діяльності потребою та неможливістю її задовольнити самостійно. Мотивація виступає найважливішою умовою активності, самореалізації особистості в діяльності. У структурі мотивації виокремлюють мотиви внутрішні (коли для учня має значення діяльність як така, наприклад задовольняються пізнавальні потреби) та зовнішні (наприклад прагнення отримати схвалення; похвалу, здобути авторитет, уникнути покарання тощо). До зовнішніх мотивів відносять також умови середовища перебування, стимули.

Найбільш характерними і специфічними для самостійної діяльності є мотиви самоконтролю і самостійності, які проявляються перш за все у бажанні учня виконувати завдання без сторонньої допомоги, задовольнити свої пізнавальні потреби, ствердити свою особистість [2, с. 18].

Змістовний компонент включає в себе навчальну задачу і її вирішення за допомогою навчальних дій. Навчальна задача – ціль задана в певній навчальній ситуації. І. А. Зимня трактує навчальну задачу як складну інформаційну систему про певне явище, об'єкт чи процес, в якій чітко визначена лише частина відомостей, а решта невідома. Вони можуть бути знайдені

тільки на основі рішення задачі або відомостей, сформульованих таким чином, що між окремими поняттями, положеннями є неузгодженість, протиріччя, що вимагають пошуку нових знань, доказів, перетворення, узгодження і т.д. [3, с.200].

Навчальна задача вимагає від учнів відкриття та освоєння в навчальній діяльності загального способу розв'язання широкого кола проблем шляхом виконання навчальних дій.

На думку Л. В. Жарової самостійні навчальні дії складають основу структури самостійної роботи учня. Він сам обирає адекватні з його точки зору способи виконання цих дій, здійснює безліч операцій, контролює їх у відповідності до поставленої мети. Ці дії різноманітні за своїм змістом і напрямком і здійснюються на основі різних засобів навчання, чим і забезпечується їх різноманітність і предметність. Освітня, розвиваюча і виховна цінність самостійної діяльності і полягає в тому, що вона потребує для вирішення кожної задачі комплексу розумових, практичних і організаційних дій [2, с. 19].

Організаційно-процесуальний компонент передбачає самоорганізацію діяльності та включає наступні уміння: визначення змісту та об'єму роботи, виокремлення етапів роботи, визначення цілей та задач на кожному етапі діяльності, розподіл часу, оперування навичками і вміннями, використання відповідних способів та засобів дій для самостійного вирішення завдання.

Вольовий компонент виражається у прагненні вирішити навчальну задачу, забезпечує засвоєння способів подолання труднощів, вимагаючи значного розумового та фізичного напруження.

Рефлексивний компонент представлений діями контролю і оцінки, які функціонують як самооцінка і самоконтроль діяльності. Виконання дій контролю і оцінки сприяє тому, що учні звертають увагу на зміст власних дій з точки зору їх відповідності задачі, яку вирішують. Таке ставлення школярів до власних дій (чи рефлексія) слугує важливою умовою правильності їх побудови та зміни. Навчальна діяльність і окремі її компоненти (включаючи контроль і оцінку) здійснюються завдяки такій основоположній рисі людської свідомості як рефлексія [1, с. 163-164].

У самостійній діяльності більш ніж в інших видах пізнавальної діяльності виражені процеси саморегуляції, одним із характерних проявів яких є самоконтроль. Яким би активним не був контроль педагога, правильні результати роботи не можуть бути досягнуті, якщо учень сам не контролює своїх дій [2, с. 19]. Так А. С. Линда вважає самоконтроль одним із основних структурних елементів самостійної роботи та відзначає, що «без самоконтролю не може бути самостійної роботи» [4, с. 7].

Таким чином, самостійна діяльність, якщо її розглядати як процес, характеризується наявністю в ній таких компонентів, як:

- виділення школярем пізнавальної задачі, загальної та окремих (вміння в структурі навчальної ситуації виокремити мету, побачити задачу);

- підбір, визначення і застосування адекватних способів дій, що ведуть до розв'язання задачі (вміння вибрати шляхи і засоби для її вирішення);
- виконання операцій контролю (спостереження) за тим, чи вирішується поставлена задача знайденими і застосованими способами.

Перераховані ланки складають зміст будь-якого самостійного інтелектуального акту поведінки школяра [5, с. 115].

Література:

1. Давыдов В. В. Теория развивающего обучения. – М.: ИНТОР, 1996. – 544 с.
2. Жарова Л.В. Организация самостоятельной учебно-познавательной деятельности учащихся. – Л.:ЛГПИ, 1986. – 79 с.
3. Зимняя И. А. Педагогическая психология. Учебник для вузов. Изд. второе, доп., испр. и перераб. - М.: Издательская корпорация «Логос», 2000. — 384 с.
4. Лында А. С. Дидактические основы формирования самоконтроля в процессе самостоятельной учебной работы учащихся. – М.: Высш. Школа, 1979. – 157 с.
5. Пидкасистый П. И. Самостоятельная познавательная деятельность школьников в обучении: Теоретико-экспериментальное исследование. – М.: Педагогика, 1980. – 240 с.

Тиндюк Н.Т.

викладач кафедри дошкільної освіти і соціального розвитку особистості
Миколаївський національний університет ім. В.О. Сухомлинського

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ З ОРГАНІЗАЦІЇ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У статті висвітлюються та теоретично обґрунтовуються особливості професійної підготовки студентів до організації фізичного виховання дошкільників.

Ключові слова: професійна підготовка, майбутні вихователі, організація фізичного виховання, діти дошкільного віку.

Постановка проблеми. Однією з провідних тенденцій розвитку сучасної системи освіти сьогодні виступає необхідність забезпечення умов її якісного оновлення адекватного соціокультурним і економічним потребам суспільства. З кожним роком підвищуються вимоги, до вихователя дітей дошкільного віку. Від того, які професійні знання, уміння, навички, рівень соціальної зрілості отримає майбутній вихователь в університеті, залежатиме доля майбутнього України. У зв'язку з цим проблема професійної підго-